

EVOLUȚIA LINGVISTICĂ A COPIILOR CU DEFICIENȚĂ DE LIMBAJ: CONTEXTE PERTINENTE

Valentina BOTNARI, dr., prof. univ. interim.

Catedra Psihopedagogie și Educație Preșcolară, UST

Michal BOUTBOUL, Inspector la Ministerul Educației din Israel, Districtul Central

Rezumat. Evoluția lingvistică a copilului reflectă particularitățile mediului educațional din care face parte. Mediul educațional constituie ansamblul imboldurilor care are impact substanțial asupra formării personalității copilului, integrând particularitățile sociale, culturale, politice etc.. Articolul propune argumentarea unui Model pedagogic de valorificare a mediului educațional firesc în facilitarea evoluției lingvistice a preșcolarilor cu deficiențe de limbaj și implicit un Program experimental orientat spre asigurarea progresului lingvistic al copiilor. Rezultatele implementării Programului au permis deducerea anumitor concluzii pertinente pentru teoria și practica educației lingvistice.

Abstract. The linguistic evolution of a child reflects the peculiarities of the educational environment to which it belongs. The educational environment represents the ensemble of impulses that have a substantial impact on the formation of the child's personality, integrating the social, cultural, political particularities. The article proposes the argumentation of a Pedagogical Model of capitalizing the natural educational environment in facilitating the linguistic evolution of the preschool children with language deficiencies and implicitly an experimentally Program oriented to ensure the linguistic progress of children. The results of the Program implementation allowed deduction of some relevant conclusions for the theory and practice of the linguistic education.

Evoluția lingvistică a copilului reflectă particularitățile mediului educațional din care face parte. Mediul educațional constituie ansamblul imboldurilor care are impact substanțial asupra formării personalității copilului, integrând particularitățile sociale, culturale, politice etc.. În acest sens, ne-am propus să elaborăm un Model pedagogic de valorificare a mediului educațional firesc în facilitarea evoluției lingvistice a preșcolarilor cu deficiențe de limbaj (figura 1). Modelul pedagogic a constituit baza pentru elaborarea și implementarea programului experimental orientat spre asigurarea progresului lingvistic al copiilor cu deficiențe de limbaj în cadrul instituțiilor de educație timpurie obișnuite și logopedice. Prin urmare, a fost asigurată evoluția lingvistică a preșcolarilor cu deficiențe de limbaj în contextul valorilor mediului educațional firesc.

Scopul Modelului pedagogic vizează dezvoltarea lingvistică a copiilor cu deficiențe de limbaj din instituțiile de învățământ preșcolar obișnuite și logopedice. Pentru desfășurarea procesului dezvoltării lingvistice a copiilor în contextul mediului educațional formal, nonformal și informal au fost respectate principiile educației constructiviste și anume: principiul autonomiei și al individualizării/personalizării, principiul învățării contextuale, principiul învățării prin colaborare, principiul priorității evaluării formative și dinamice. Respectarea principiilor nominalizate asigură progresul în dezvoltarea generală a copilului, implicit evoluția lingvistică a acestuia.

Principiile educației constructiviste anterior enunțate, respectate în diverse contexte educaționale - formal, nonformal, informal – au valențe formative în obținerea performanțelor de către preșcolarii din instituțiile de învățământ obișnuite.

Organizarea activităților axate pe însușirea de către copii a literației solicită respectarea principalelor etape în achiziționarea acesteia.

Deoarece mediul educațional inculcă abilitățile de literație la copii, am putea contura ideea potrivit căreia evoluția literației ar fi diferită în dependență de mediu, ceea ce înseamnă că circumstanțele educaționale din grădinița logopedică contribuie la cunoașterea citirii și scrierii și dezvoltarea conștientizării fonologice, în timp ce contextele create în grădinița obișnuită are impact asupra dezvoltării comportamentului general, implicit a celui lingvistic, grație numeroaselor oferte ale literației emergente.

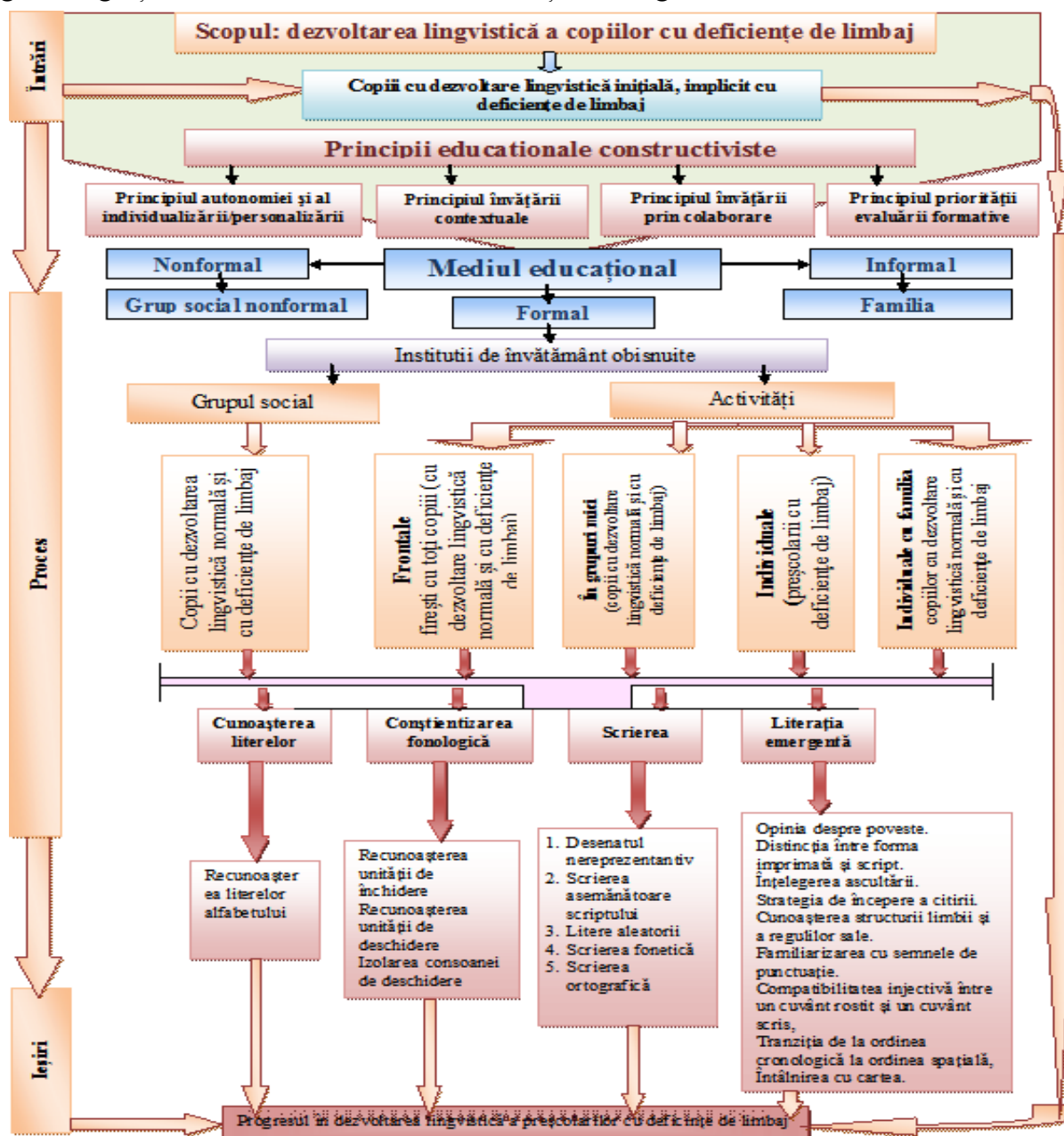

Figura 1. Modelul pedagogic de valorificare a mediului educațional firesc în facilitarea evoluției lingvistice a preșcolarilor cu deficiențe de limbaj

În baza Modelului pedagogic de valorificare a mediului educațional firesc în facilitarea evoluției lingvistice a preșcolarilor cu deficiențe de limbaj a fost elaborat Programul de intervenție predestinat pentru aprobare în cadrul experimentului formativ.

Programul de intervenție a avut intenția prioritară de a aborda copiii cu deficiență de limbaj, care sunt o categorie specifică și sensibilă de subiecți, de aceea ne-am propus să aprobăm validitatea principalelor direcții de activitate pe un grup-pilot experimental, determinând concomitent pentru estimarea evoluției lingvistice și un grup-pilot de control de preșcolari implicați în activitatea instructiv-educativă obișnuită. Lotul a inclus 60 de copii cu vârsta de 5-6 ani. Numărul participanților din grupul-pilot experimental a fost egal cu cel al grupului-pilot de control, dintre care 10 copii cu deficiențe de limbaj din grădinița logopedică, 10 copii cu deficiențe de limbaj din grădinița obișnuită și 10 copii cu dezvoltare lingvistică normală din grădinița obișnuită. Copiii din grupul-pilot experimental au fost implicați în cadrul training-ului „Formare după alegerea mea”, menit să faciliteze dezvoltarea lingvistică a copiilor cu deficiențe de limbaj atât în context formal, cât și nonformal și informal, în ambele tipuri de instituții de educație timpurie.

Grupul-pilot de control a cuprins: 10 copii cu deficiențe lingvistice din grădinița logopedică, 10 copii cu deficiențe lingvistice din grădinița obișnuită, 10 copii cu dezvoltare lingvistică normală din grădinița obișnuită.

Rezultatele înregistrate de către copii din grupurile pilot denotă faptul că subiecții cu deficiențe de limbaj din lotul pilot experimental care frecventau grădinița obișnuită au înregistrat rezultate mai înalte decât copii cu tulburări de limbaj care frecventau grădinița logopedică. Rezultatele obținute ne permit a deduce raționamentul, precum că impactul decisiv în atestarea unor atare rezultate se datorează impactului contextului nonformal și informal, or intervențiile formale au fost echivalente în ambele grupuri. Trainingul organizat ne-a permis validarea direcțiilor principale de acțiune incluse în programul de intervenție, preconizate pentru lotul experimental propriu-zis. Totodată rezultatele obținute ne-au permis să estimăm la justa valoare unele inexactități, fapt ce ne-a condus la realizarea unor modificări, completări argumentate ale programului.

După perfectarea Programului de intervenție s-a demarat experimentul formativ propriu-zis în care a fost implicat eșantionul experimental constituit din 150 de subiecți, dintre care 50 copii cu deficiențe de limbaj din grădinița logopedică, 50 copii cu deficiențe de limbaj din grădinița obișnuită și 50 copii cu dezvoltare lingvistică normală din grădinița obișnuită. După criteriul gender, 50 % din copiii implicați în experiment erau băieți și 50 % erau fete. Toți copiii proveneau din medii socio-economice precare, ce locuiau în așezări comunitare și centrul Israelului.

Programul de intervenție s-a implementat în cadrul activităților instructiv-educative firești, fără a deregla regimul extradidactic al copiilor. După necesități, se acorda sprijin individual. În vederea consolidării rezultatelor obținute în context formal se organizau activități extradidactice care solicitau actualizarea achizițiilor însușite recent în condiții nestandardizate. Intenția de consolidare a stereotipurilor noi formate s-a realizat și prin implicarea părinților cărora li s-a oferit consulting diferențiat în dependență de nivelul atins de copil în deținerea literației.

În urma aplicării Programului de intervenție a fost diagnosticată evoluția lingvistică a copiilor pentru a valida eficacitatea acestuia, rezultatele obținute ilustrându-le în fig.2.

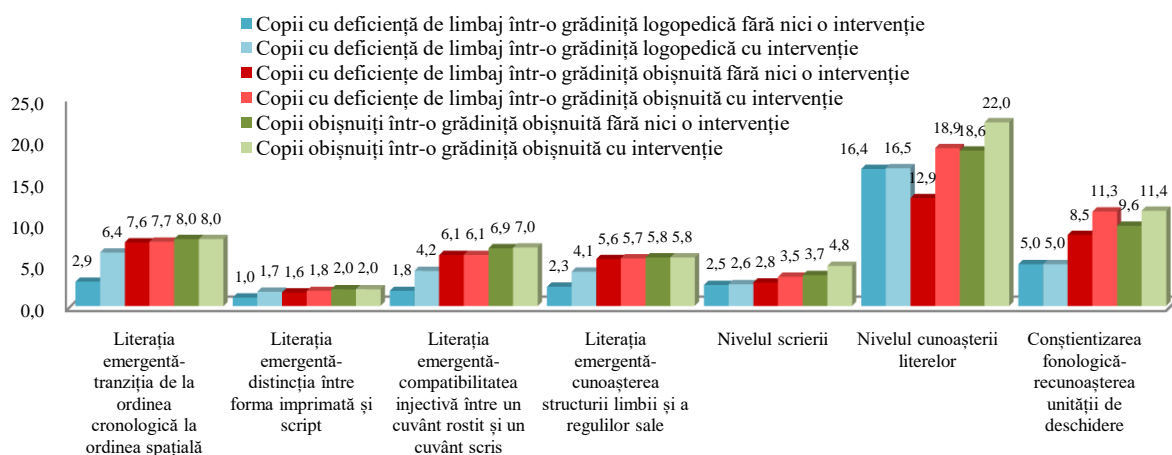

Figura 2. Rezultatele experimentului de control în baza a 4 indici ai dezvoltării lingvistice înregistrate de preșcolarii din lotul experimental și de control

Analiza și compararea datelor experimentului de constatare și de control scoate în evidență faptul că înainte de implementarea Programului de intervenție, copiii cu deficiență de limbaj instituționalizați atât în grădinițele obișnuite, cât și în cele logopedice, întâmpinau dificultăți în însușirea tuturor dimensiunilor literației emergente: întâlnirea cu cartea; tranziția de la ordinea cronologică la ordinea spațială; distincția între forma imprimată și script; compatibilitatea injectivă între cuvântul rostit și scris; însușirea semnelor de punctuație. În urma Programului de intervenție, copiii cu deficiență de limbaj din ambele tipuri de instituții, precum și cei cu dezvoltare lingvistică normală, au înregistrat progrese evidente față de copiii din lotul-martor. E de menționat, că cele mai evidente progrese au înregistrat copiii cu dezvoltare lingvistică normală, precum și preșcolarii cu deficiență de limbaj care frecventau grădinița obișnuită.

Rezultatele testelor aplicate în cadrul experimentului de control au demonstrat că după aplicarea Programului de intervenție nivelul deținerii abilităților de scriere a progresat semnificativ la copiii cu deficiență de limbaj ce frecventau grădinița obișnuită, precum și la copiii cu dezvoltare lingvistică normală, însă la variabila recunoașterii literelor aceștia au fost depășiți de către copiii cu deficiențe de limbaj din grădinițele logopedice.

Referitor la variabila conștientizarea fonologică, copiii cu deficiențe de limbaj din grădinița obișnuită au înregistrat rezultate mai benefice decât cei instituționalizați în grădinița logopedică grație faptului că în contexte nonformale și informale au avut modele de imitat ale semenilor, oportunitatea de a comunica cu preșcolarii ce dețineau dezvoltare lingvistică specifică vârstei, care îi incitau să concureze, să se exprime adecvat pentru a fi acceptați de comunitatea acestora. Datele evaluării finale ilustrează impactul Programului de intervenție asupra evoluției graduale a conștientizării fonologice la copiii cu deficiențe de limbaj și cei cu dezvoltare lingvistică normală din grădinițele obișnuite.

Concluzii

Constructul ideatic produs în cadrul cercetării în forma Modelului pedagogic propus a permis elaborarea Programului de intervenție axat pe monitorizarea eficientă a evoluției lingvistice a preșcolarului prin influențele valorilor mediului educațional formal, nonformal și informal în contextul respectării principiilor educației constructiviste.

Programul experimental implementat demonstrează că mediul social al semenilor cu dezvoltare lingvistică normală creează un context benefic pentru copiii cu dificultăți de limbaj, ce sunt transpuși în statutul de „egal între egali”, fapt ce îi incită să concureze, să imite, să se exprime cât mai adecvat pentru a fi acceptați de comunitatea semenilor.

Bibliografie

1. Boutboul M. Reading development in kindergarten. În: Revistă științifică Acta et Commentationes. Științe ale Educației, 2013, nr. 2 (3), p. 32-38. ISSN 1857-0623.
2. Boutboul M. The impact of educational environment on the linguistic evolution of children with a language impairment. În: Artă și educație artistică, Revistă de cultură, știință și practică educațională, 2015. nr. 2 (26), p 59-65. ISSN 1857-0445.
3. Boutboul M. Which educational institution should a child with language impairment be sent to? În: Univers Pedagogic, 2014. nr. 3 (43), p. 61-65. ISSN 1811-5470.
4. Boutboul M. Writing development in kindergarten. În: Educația pentru dezvoltare durabilă: Inovație, competitivitate, eficiență. Materialele Conferinței științ. internaționale. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2013. p. 406-411.
5. Boutboul M., Botnari V. Valențele mediului în educația lingvistică a copiilor. În: Reconceptualizarea formării inițiale și continue a cadrelor didactice din perspectiva interconexiunii învățământului modern general și universitar. Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, 2017, p. 175-181.
6. Joița E., Formarea pedagogică a profesorului: instrumente de învățare constructiv-constructivistă. Ed. II. București: EDP, 2008. 400 p.
7. Noveanu E. Constructivismul în educație. În: Revista de Pedagogie, nr. 7 (12), București, 1999. p. 6-12.
8. <http://edu.gov.il/minhalpedagogy/preschool/subjects/curriculum/Pages/curriculum-heb.aspx> Curriculum for Teaching Staff, Ministry of Education Israel, 2018 (vizitat la 02.02. 2019).